

ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ: АНАЛІЗ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА УПРАВЛІНСЬКІ СТРАТЕГІЇ

Скуратов Олексій Сергійович
аспірант відділу обліку та оподаткування,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

Постановка проблеми. Експорт та імпорт є важливими елементами зовнішньоекономічної діяльності аграрного сектору. Глобалізація та зростання конкуренції потребують ефективного управління цими операціями, оскільки це впливає на стабільність підприємств. Негативний торговельний баланс України підкреслює необхідність аналізу класифікації операцій та розробки управлінських стратегій для забезпечення розвитку аграрного сектору.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. О. Романькова[1] підкреслює значення обліку експортних операцій для конкурентоспроможності підприємств. Н. Ціцька[2] акцентує увагу на класифікації експортно-імпортних операцій як інструменту для ідентифікації ризиків. О. Пирог[3] та колеги досліджують управління бізнес-процесами в умовах цифрової економіки, наголошуючи на важливості ефективної експортно-імпортної діяльності.

Мета та завдання дослідження. Мета полягає у розробці класифікації експортно-імпортних операцій для підвищення ефективності управління в аграрному секторі. Завдання включають аналіз нормативної бази, створення класифікації за різними ознаками (товари, ринки, контракти), визначення ключових принципів і дослідження ролі документації в цих процесах.

Виклад основного матеріалу. У період глобалізації значно зростає роль міжнародної торгівлі як складової світових економічних відносин, що сприяє збалансованому економічному розвитку, підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та покращенню рівня життя населення. Основним компонентом цих зв'язків є торгівля, що включає міжнародний ринок, рух капіталу, технологій і валютні операції. Важливою проблемою зовнішньоекономічної діяльності України залишається негативний торговельний баланс, коли імпорт перевищує експорт, що впливає на економічну

стабільність. Також проблемою є структура експорту й імпорту: Україна, постачаючи природні ресурси у вигляді сировини, імпортує готові товари, що послаблює її економічну стійкість. Класифікація експортно-імпортних операцій є основою для аналізу та формування управлінських стратегій.

Таблиця 1. Класифікація експортно-імпортних операціях

Класифікаційна ознака	Види
За характером товарів і послуг	За товарами: - сировина ; - напівфабрикати; - готова продукція.
	За послугами: - транспортні; - фінансові; - консультаційні.
За географічним напрямом	З країнами Європи; з країнами Азії; з країнами Америки; з країнами Африки.
За характером ринків	На ринках розвинених країн.
	На ринках країн, що розвиваються.
	На ринках перехідних економік.
За типом контрактів	За контрактами з фіксованими цінами.
	За контрактами з плаваючими цінами.
За формою оплати	З оплатою авансом.
	З оплатою акредитивом.
	З наступною оплатою.
За способом транспортування	Морським транспортом; авіаційним транспортом; залізничним транспортом; автомобільним транспортом.

Джерело: побудовано автором.

Важливо зазначити, що в 2022 році зовнішньоекономічна діяльність України стикалася зі значними викликами через повномасштабне вторгнення, коли експорт здійснювався до 233 країн, зокрема до ЄС, на частку якого припадало 63% експорту. Експорт і імпорт регулюються національним законодавством, зокрема Митним кодексом України, де чітко визначено порядок ввезення та вивезення товарів. Важливу роль відіграють і спільні підприємства, міжнародний маркетинг і фінансові операції, які є основою для розвитку міжнародної співпраці та реалізації міжнародних торговельних угод.

Експортно-імпортна діяльність має на меті вирівнювання економічного розвитку на національному і світовому рівнях через ефективний поділ праці, що підвищує продуктивність економіки. Управління такою діяльністю на рівні підприємств включає стратегічні, фінансові, інфраструктурні та логістичні

аспекти, що вимагають порівняльного аналізу економічного розвитку партнерів, врахування політичних, економічних та культурних особливостей країн.

У сучасних умовах експорт є висококонцентрованим процесом, коли декілька товарів і ринків формують значну частку вартості національного експорту. Висока продуктивність експортерів дозволяє їм виходити на нові ринки, проте концентрація експорту може зростати через нерівномірність економічної продуктивності країн-партнерів.

Висновки. Експортно-імпортні операції є ключовими для розвитку аграрного сектора України. Дослідження дозволило розробити класифікацію операцій та визначити принципи успішної міжнародної торгівлі. Документація є важливою для забезпечення ефективності та правомірності операцій. Результати можуть сприяти покращенню управлінських стратегій і системи ризик-менеджменту в зовнішньоекономічній діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Романькова О. М., Урайчик К. С. Облік та аналіз експортних операцій у сучасному стані. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-50>.
2. Ціцька Н., Мирончук З., Малецька О., Ціцький П. Оцінка і алгоритм експортних операцій сільськогосподарських підприємств та їх відображення в системі бухгалтерського обліку. *АГРАРНА ЕКОНОМІКА*. 2024. Т. 17. № 2. С. 115-124.
3. Pyroh O., Prokopenko M., Chernobay L., Kovalenko R., Papizh Yu., Syta Ye. Management of Business Processes and Export-Import Activity of Industrial Enterprises in the Digital Economy. *Estudios de Economia Aplicada*. 2021. Vol. 39-5. DOI: 10.25115/eea.v39i5.5204.